

Marit Bø
førsteamanuensis,
Universitetet i Sørøst-Norge
marit.boe@usn.no

Gerd Sylvi Steinnes
førsteamanuensis, Institutt for
pedagogikk, Høgskulen i Volda.
gerd.sylvi.steinnes@hivolda.no

Hege Fimreite
stipendiat, Institutt for pedagogikk,
religion og samfunnsfag,
Høgskulen på Vestlandet
hege.fimreite@hvl.no

Karin Hognestad
leder, Senter for barnehageforskning,
Universitetet i Sørøst-Norge
karin.hognestad@usn.no

Thomas Moser
professor, Universitetet i
Sørøst-Norge
thomas.moser@usn.no

I en helhetlig tilnærming til læring er omsorg i sentrum

Barnehagelærerne støtter barna i en rekke handlinger i løpet av en dag for at barna skal trives, lære og utvikle seg. Denne støtten er del av en helhetlig tilnærming til læring.

ILLUSTRASJON: IDA KRISTINE LARMO

En helhetlig tilnærming til læring som ser omsorg, lek, læring og danning i sammenheng, er formulert i mandatet for barnehagelærernes arbeid (Utdanningsdirektoratet, 2017). Barnehagelærere møter i dag læringsdiskurser som gir oppmerksomhet til formelle standarder og læringsresultater. Det reiser spørsmålet om en helhetlig tilnærming til læring kun er et ideal, eller om den gjenspeiles i praksis? Hva kjennetegner den i så fall? Det har vi forsøkt å finne svar på i en feltstudie av fem barnehagelærere i Norge.

SKYGGET OG FILMET

Artikkelen tar utgangspunkt i en videoobservasjon fra en feltstudie om

hvordan barnehagelærere praktiserer en helhetlig tilnærming til læring. Studien ble gjennomført som en del av arbeidet til ekspertgruppen som har sett på barnehagelærerrollen (Bøe, Steinnes, Hognestad, Fimreite og Moser, 2018). De fem barnehagelærerne ble skygget i sin pedagogiske praksis med barna i til sammen ni hele dager. Utvalgte videoklipp ble kommentert av den enkelte barnehagelærer som ble skygget, og hennes barnehagelærerkollegaer.

RESULTATER FRA STUDIEN

Resultatene i studien viser at omsorg, lek, læring og danning er integrert i og kommer til uttrykk i hverdagsaktiviteter og i aktiviteter som er initiert av barnehagelærerne og av barna. Barnehagelærerne jobber primært

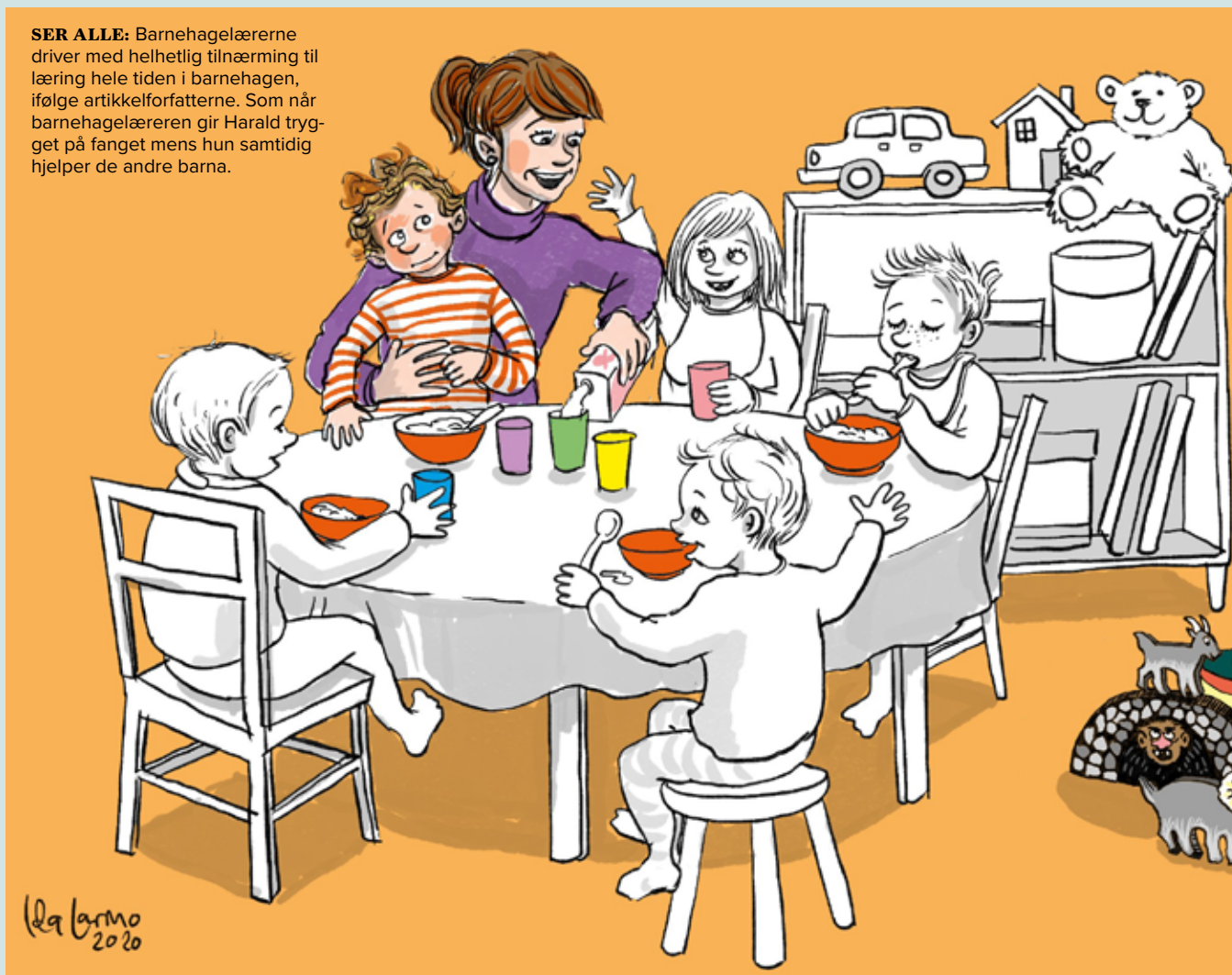
prossessorientert, ikke utbytteorientert. Et hovedfunn i integrasjonen er at barnehagelærerne gir støtte til barna i ulike situasjoner. Begrepet «støttende stillas» (Bruner, 1972) har vært sentralt for å synliggjøre hvordan barnehagelærernes støttende stillas-handlinger inkluderer både kognitiv, fysisk, emosjonell og relasjonell støtte. Støtte i form av omsorgshandlinger er grunnleggende i det helhetlige.

OMSORG MÅ LIGGE I BUNN

Her er et eksempel, fra studien, på hvordan en av barnehagelærerne praktiserer en helhetlig tilnærming til læring:

Harald, 2 år, er lei seg når han kommer til frokost denne morgenen. Barnehagelæreren spør derfor om han vil sitte

SER ALLE: Barnehagelærerne driver med helhetlig tilnærming til læring hele tiden i barnehagen, ifølge artikkelforfatterne. Som når barnehagelæreren gir Harald trygget på fanget mens hun samtidig hjelper de andre barna.

på fanget hennes. Barnehagelæreren stryker Harald over kinnet, tørker tårer, trøster og samtaler med han mens han spiser frokost. Hun gir han den oppmerksomheten og omsorgen han trenger der og da, samtidig som hun hjelper de andre barna etter behov. Barnehagelæreren spør hva Harald har lyst til å gjøre i samlingsstunden etterpå, og etter å ha tenkt litt så svarer han: «Jeg vil ha *Bukkene Bruse*». Barnehagelæreren gjentar: «*Bukkene Bruse*, ja, det kan vi, vi kan finne fram boksen med *Bukkene Bruse*». Så gir hun han en klem. Harald vil gå til samlingsstundrommet med en gang, men barnehagelæreren sier at de må vente til de andre barna er ferdige. Hun oppfordrer Harald til å fortelle de andre barna hva de skal gjøre i samlingsstunden. Harald sier med glad stemme til de andre: «Bli med, samling?»

De andre lyser opp, og Karim gjentar: «Samling». Harald sier: «*Bukkene Bruse*». Luka sier begeistret «Jaaa». Barnehagelæreren spør om Karim og Luka vil ha mer grøt eller melk. Hun skjenker mer melk, skrur korken på melken, setter lokket på smørpakken, tar av smekken til Mira som er ferdig – mens hun hele tiden holder Harald i hånden. Han står og venter tålmodig til alle er ferdige med maten og er klare for samlingsstund. I samlingen tar barnehagelæreren fram *Bukkene Bruse*-boksen og forteller eventyret ved hjelp av rekvisittene og barnas innspill.

I dette eksemplet møter vi Harald, som har en tøff morgen, fordi pappaen hans akkurat har dratt på jobbreise og blir lenge borte. Barnehagelæreren anerkjenner Harald sine følelser og

behovet for trøst. Omsorgshandlingene overfor Harald gjør at han kan finne roen og få en god overgang til barnehagedagen. Hvilken betydning har omsorg i det helhetlige? Barnehagelærerne i studien vektlegger at omsorg må «ligge i bunn, som en plattform for alt» for at barna skal «ta til seg læring». Omsorg forstås som en sentral side ved profesjonsutøvelsen, og en kvalitetsfaktor for alt som skjer i barnehagen. I eksemplet vises flere dimensjoner av omsorg. Det handler om den fysiske omsorgen og barnas basisbehov. Det handler om å møte et barns følelser og å bygge tillit. Det handler om å bygge relasjoner til både enkeltbarn og gruppe, samtidig, som grunnlag for læring og utvikling. I omsorgshandlingene inkluderes læring når barnehagelæreren utnytter

ventetiden ved å gi Harald mulighet til å bidra i egen og andres læring.

OMSORG HELE DAGEN

Omsorgshandlinger skjer ofte spontant og i forbindelse med en aktivitet eller en situasjon. Det er ikke alltid mulig å forutse omsorgshandlingene. Det betyr ikke at omsorg ikke kan planlegges som del av innholdet i barnehagen, der barna gis muligheter for å erfare grunnleggende verdier som er forankret i rammeplanen. Omsorg i barnehagen kan vanskelig la seg avgrense til bestemte tider. Omsorgen for Harald stopper ikke når han slutter å gråte, eller når frokosten er ferdig. Videodata viser hvordan omsorgshandlinger fra barnehagelæreren følger han inn i samling, gjennom hele dagen, og dermed inngår

” Studien viser at en helhetlig tilnærming til læring ikke bare er et ideal. Det er noe barnehagelærerne jobber med.

i sammenheng med lek, læring og danning.

Å INSPIRERE TIL LÆRING OG LEK

Samlingsstunden er et eksempel på en aktivitet der barnehagelæreren tar barns innspill med videre inn i en strukturert lærings situasjon. Barnehagelæreren bruker rekvisitter til å dramatisere eventyret som hun mener stimulerer til språklig og emosjonell læring. Hun forteller at hun noen ganger bringer inn nye elementer som kan gi eventyret og aktiviteten en annen retning, eller slutt, og som stimulerer barns fantasi og lek. Samlingen

er et eksempel på en aktivitet som kan drive fram barnas fantasi og lek der og da, eller inspirere til lek som barna selv igangsetter senere.

VARIERTE STØTTEHANDLINGER

Barnehagelærerne i studien praktiserer en rekke støttehandlinger. Det er å støtte enkeltbarn i lek og samhandling med andre barn, og å tilføre «noe» som beriker og utvider barns erfaringer og allsidige utvikling. De tilrettelegger det fysiske miljøet slik at det bidrar til utforskende aktiviteter og støtter læringsfellesskap i barnegruppen. Når barnehagelæreren kommenterer

situasjonen, peker hun på hvordan flere læringsområder er til stede på en gang – både begrepslæring, sosial kompetanse og å ta andres perspektiv. I spenningen mellom å ivareta Harald sine behov og ønsker og de andre barna i gruppen, håndterer hun det ved å oppfordre Harald til at han kan spørre de andre barna om å bli med på samling. På den måten legger hun til rette for språklæring, samtidig som hun følger opp Harald sitt innspill og lar det få virkning inn i en felles aktivitet som inkluderer de andre barna. Gjennom å henvende seg til de andre, der to har norsk som annetspråk, kan Harald fungere som støttende stillas (Bruner, 1972) i de andre barnas språklæring.

DANNING

Å fange opp signaler hos barna og å koble barns innspill til hverandre, som et første grep til å inkludere barna i felles aktiviteter, er en viktig del av danning, sier barnehagelærerne i studien.

I eksemplet med Harald holder barnehagelæreren hånden til Harald fra han er ferdig med å spise grøt, til samlingen starter. På videofilmen er kroppen til barnehagelæreren som en T, med armene ut til hver side. Slik fordeles omsorgen mellom barna ved at en hånd strekkes ut for å hjelpe barna med mat og drikke, mens den andre opprettholder tillit i relasjonen til Harald. Det at barnehagelæreren ikke «slipper» Harald, men gir han den omsorgen han trenger der og da, og iverksetter hans initiativ med eventyrløsningen i samlingen, gjør at han kan stole på barnehagelæreren. Dette ser barnehagelærerne i studien på som viktig i et dannelsesperspektiv. På den måten er barnehagelæreren kropp også et «bindeledd» i det helhetlige.

PROFESJONELLE VURDERINGER

Studien viser at en helhetlig tilnærming til læring ikke bare er et ideal. Det er noe barnehagelærerne jobber med. Kjenne-

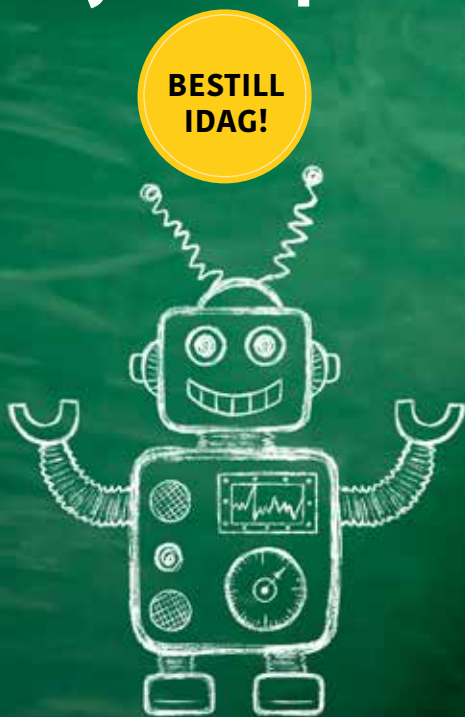
tegn på det er at barnehagelærerne gir støtte til barna i ulike situasjoner. Det er både språklig støtte, støtte til barn i samspill, støtte i form av omsorgshandlinger, støtte gjennom voksendeltakelse i lek og tilrettelegging av læringsmiljøet. De må bruke sitt faglige kunnskapsgrunnlag i skjønnsmessige vurderinger når det gjelder hvordan en helhetlig tilnærming til læring kan fremme barns trivsel og allsidige utvikling.

Litteratur

- BRUNER, J. S. (1972). *The relevance of education*. London.
- BØE, M., STEINNES, G. S., HOGNESTAD, K., FIMREITE, H. & MOSER, T. (2018). *Barnehagelæreres praktisering med en helhetlig tilnærming til læring*. Hentet fra <https://nettsteder.regjeringen.no/barnehagelarerollen/files/2018/12/Barnehagelæreres-praktisering-av-en-helhetlig-tilnærming-til-læring.pdf>
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>

Få bladet til arbeidsplassen eller rett hjem i postkassen!

**BESTILL
IDAG!**

Ønsker du faglig påfyll eller å holde deg oppdatert på hva som er nytt innen barnehagefeltet? Da bør du abonnere på Første steg.

ORDINÆRT ABONNEMENT

Koster 300 kroner per år for deg som ikke er medlem i Utdanningsforbundet. Bestill: abonnement@utdanningsnytt.no og merk e-posten Første steg.

ABONNEMENT TIL MEDLEMMER

Kostnadsfritt for medlem eller studentmedlem i Utdanningsforbundet. Bestill på Min side: [udf.no/min-side/](https://www.udf.no/min-side/) mine-abonnement.

**FØRSTE
STEG**